

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 212. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801251200/facsimile.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET TREDJE BREV

og sin Sandhedskærlighed; jeg siger bare at Père Daniels Historie har kostet større Anstrengelser, og at Forfatteren er gaaet bedre udrustet til sit Arbejde. Der er ingen Tvivl om at hvis han havde skrevet en Englandshistorie i Stedet for en Frankrigshistorie var han blevet mere retfærdigt bedømt. Englands Historie er nemlig saa rig paa spændende Begivenheder at ingen Forfatter kan gøre den kedelig; og det er tit Indholdet der gør en Forfatter interessant. Kritikerne rammer tit ved Siden af naar de ikke tager Hensyn til det Stof en Historiker behandler, og som ved sin rige Mangfoldighed opvejer Forfatterens Tørhed. Desuden maa man tage Bogens Affattelsestid og -sted i Betragtning; for de fleste Steder er Skrivefriheden indskrænket ved meget strenge Love; men i England maa man sætte alle Sejl; og den Frygt som holder alle andre i Tømme, generer ikke Englænderne det mindste.

Hvor meget jeg har beskæftiget mig med Moralfilosofien kan man se af de moralfilosofiske Værker jeg har udgivet. Andre Videnskaber gør os til Mennesker; men Moralfilosofien gør os menneskelige og fører os ind paa en fredsommelig, rolig, stille og lykkelig Livsbane. »Hvad fortjener Navn af Lærdom,« siger Cicero, »andet end det som hjælper os til at leve lykkeligt«. Man regner ganske vist i Almindelighed Litteraturforskere, Matematikere, Astronomer og saadan nogle for at være de lærdeste; men denne Betegnelse tilkommer med større Ret dem som studerer Kunsten at leve. For Moralfilosofien viser os Vej gennem Livet, lærer os at søge det gode og undgaa det onde; den er det der skaber Byer, samler de spredte Mennesker i et Livsfællesskab, forener dem først i Boligfællesskab, dernæst i Ægteskab; den er det der indstifter Lovene og behersker vores Adfærd og Normer. Derfor har jeg helt og holdent hengivet mig til dette Studium. Men jeg har ikke saa meget ud af at læse som af at tænke selv; og jeg taler ikke saa meget med mine Bøger som med mig selv. Naar man vil trænge til Bunds i noget er det ikke altid nødvendigt at se med andres Øjne. Jeg er gan-

LÆSNING

ske velbevandret i Oldtidsfilosoffernes Moralsystemer; Cicero, Seneca og Plutark læser jeg om og om igen. Men jeg kender ikke ret mange af de moderne Filosofer.

Selv foretrækker jeg at give nyttige Raad og Formaninger i Form af morsomme Dialoger og Komedier frem for at agere den strikse Skolemester. Jeg skælder ikke ud over vor Tids Moral og holder ikke Brandtaler mod Lasterne; det maa blive Prædikanternes Job. Jeg prøver bare paa at afsløre de almindelige Fejl; det synes jeg er en Filosofis Opgave. Naar jeg skal gøre opmærksom paa Fejltagelser følger jeg Sokrates' Metode: jeg underminerer Fæstningerne i Stedet for at tage dem med Storm. Ved Hjælp af Fortællinger, Fabler og Lignelser tvinger jeg Folk til Sandheds Erkendelse. Engang ovebeviste jeg én af mine Venner, hvis Intolerance jeg ikke kunde faa Bugt med ved Argumenter, ved at fortælle ham Historien om de forskelligtformede Øjne fra Niels Klim. Men jeg bliver ikke regnet for Filosof, for jeg benytter mig ikke af det filosofiske Fagsprog, men siger min Mening paa en enkel og letfattelig Maade. Jo dunklere man udtrykker sig, jo større Filosof bliver man regnet for at være. Der er nemlig mange som ikke gerne læser andet end det de ikke kan forstaa. Hvis man fjerner den Pynt og Stads som de fleste af vore Dages Doktorer vigter sig med, hvis man stryger Omsvøbene og de slikkede og veldrejede Fraser, saa vil det vise sig at nogle af de Værker som man plejer at anse for de allermost fuldendte, i Virkeligheden er fattige, banale og kraftløse. Mange Forfattere som imponerer én vældigt naar man læser dem, vilde, hvis de havde udtrykt sig paa groft folkeligt Sprog, ikke virke nær saa gevaltige paa dem som kun har Opmærksomheden henvendt paa velklingende Ord. Stilens Elegance, den snørklede og unaturlige Udtryksmaade og den filosofiske Terminologi gør at Skrifter som i sig selv er middelmaadige bliver betragtet som Udtalelser af Vorherre selv.

Jeg holder meget af Montaigne paa Grund af hans Lige-fremhed, og jeg vilde holde endnu mere af ham hvis han